

Lupta lui Shaul Carmel cu îngerul nu s-a încheiat

Poate că niciunde lectura *Psalmilor* lui Shaul Carmel nu e mai potrivită decât în sinagogă. Asta, fiindcă el stă de vorbă cu Dumnezeu, așa cum o face de-o viață; cu revoltă și smerenie. Este lupta sa cu îngerul, pe care nu a încheiat-o, deși volumul lansat la Sinagoga Mare din București poartă în titlu cuvinte de încheiere: „*Ultima tinerețe a septuagenarului*”. Shaul Carmel știe, de fapt, că nu-i așa. Că ne aflăm, toți, în aceeași rotire-metamorfoză continuă, în care singurătatea, sfâșierile, supraviețuirea își fac, încet, lucrarea. Sfârșit nu există. Psalmii sunt momente de cumpănire; ale lui și ale noastre. Un examen de conștiință, punerea întregului sub semnul întrebării. Ceremonialul a fost deschis prin succinte și semnificative repere biografice ale poetului, făcute publice de șeful sectorului Cultură-Artă-Știință al F.C.E.R., dr. ing. José Blum. Moderatorul matineului duminical „în premieră” sinagogală, președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, a mutat biograficul pur în sfera comentariului: când nostalgic (Curtea rabinică din Ștefănești), când incisiv (motivele plecării din stela-ul care „i-a dat lumii” pe Luchian, părăsindu-l pentru că tatăl lui, șef de garnizoană, a fost mutat cu serviciul; și – pe Carmel, „obligat de istorie” s-o facă, evacuat fiind împreună cu toată populația, înainte cu trei zile de intrarea României în război). A reconfirmat existența vaselor comunicante poezie-muzică. Unul din bunicii lui Shaul Carmel a fost cantor, un frate al aceluiași bunic s-a remarcat pe scena Metropolitanului din New York. Nepotul s-a impus în viața literară din Tel Aviv. Destine evreiești... După caracterizarea-citat (poetul – unul din fâuritorii importanți ai podului spiritual România – Israel), a lăsat poezia să-l caracterizeze. Legătura „simpatetică” între literați aparținând

aceleiași „patrii”, limba română, pe care jură Shaul Carmel, a fost pusă în valoare de *Ana Blandiana*, recunoscătoare pentru traducerea unui volum al ei în ebraică, datorată lui Carmel. Poezia e taină, e incantație. Ana Blandiana a lăsat să se înțeleagă asta din felul în care a recitat două convorbiri ale lui Shaul Carmel cu Dumnezeu. E.S. David Oren, ambasadorul Israelului în România, a luminat evenimentul din unghiul relațiilor speciale existente între România și Israel. Poetul Radu Cârnelci a poposit asupra a două poeme de Shaul Carmel: despre morțile mici, odată cu dispariția celor dragi, și despre căutarea în fiecare iubire a „lumii străine din sine”. Disputa cu Dumnezeu, venind din Biblie înspre contemporaneitate, dominantă a „*Ultime tinerețe...*”, a fost nucleul rostirii făcute de redactorul șef al R.E., scriitorul Dorel Dorian. Consilierul prezidențial Bogdan Tătaru Cazaban a înmănat poetului Ordinul Cultural în grad de ofițer, conferit de președintele României, Traian Băsescu. Președintele F.C.E.R. a mulțumit consilierului și a citit telegrama de felicitare venită din partea Comitetului de conducere al Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Română, semnată de ing. Baruch Tercatin și G. Mosari. Poeta Claudia Voiculescu i-a dăruit lui Shaul Carmel propriul volum recent apărut. Confesiunea de încheiere a sărbătoritului s-a focalizat asupra a două momente care l-au marcat, determinându-l să scrie în română: omenia primarului din Ștefănești într-un ceas de cumpănă al vieții sale și darul făcut de țărâncă româncă, limba ei, atunci când Titus i-a amputat limba proprie. Ce alt final mai prielnic lansării decât acest poem?

IULIA DELEANU

Tinerețea fără bătrânețe a lui Shaul Carmel

De la placheta „*Raze de soare*” (1956) la „*Ultima tinerețe a septuagenarului*” (2007) este o cale de 25 de titluri, adică un volum la aproximativ doi ani. Este un drum în ascensiune continuă, fiecare carte cuprinde în ea o parte din magma poetică a vulcanului numit Shaul Carmel. Zoltan Temer scrie: „Ursul cărunt intra în iarnă”; volumul se împarte în trei capitole: „Jurnalul poetului în iarnă”, „Jurnalul plecării”, „Jurnalul cu Dumnezeu cel Bătrân”, cu două adaosuri: „Scrisori testamentare” și „Rugă de amurg înzăpezit”. Shaul Carmel încearcă un „joc blestemat” (vorba lui Argehi). Dar el nu poate renunța la un dar: tinerețea poetului. Poeții nu îmbătrânesc, poate istoricii, poate Homer, autorul de epopei, dar poetul este o ființă astrală. „Ce-ar mai fi de spus după moarte? / Poate tot ce am spus nespunând”, scrie Carmel, într-o stare de grație din care se naște poemul: „Poate tot ce-am ucis nemurind / Asta-ar fi de trăit după moarte”. Mai departe: „Bătrânețea, ultimul val / va scrie un nou madrigal”... „Hotărât lucru / în curând / voi face țândări toate oglinzile”... „În noaptea asta nimeni nu doarme / Nici eu, nici Poezia”... „Cel din oglindă sunt eu / fericitul inexistent”... „Smulg oglinda din nou / o smulg din pământul-mormânt”... „Niciodată nu am simțit soarele / nici cerul / atât de aproape / încât să le pot atinge” (n.n.: poemul „*Miezul de iarnă*” se repetă – pg. 23 și 32) „Joaca aceasta

cu moartea / mă obosește / chiar dacă odată mor eu / și altădată moare ea” (n.n. nici Argehi nu s-a rostit astfel, poate Miron Radu Paraschivescu) „la, omule, soarele / și luminează-ți noaptea” (extraordinară metafora, poetul este marele umanist).

Am putea cita poem cu poem, dar dorim să trasăm câteva jaloane (după o judecată personală, de confrate și admirator fără rezerve): curajul expresiei, adică originalitatea nefabricată, descendența involuntară din predecesorii în literatura română, de la Dosoftei la Argehi, puterea și expresivitatea neștirbite de ani și de diverse suferințe fizice, frumusețea incantatorie a unor versuri de psalmist (fapt remarcat și de regretatul Șt. A. Doinaș). Dar peste toate: iubirea „înversunată” (cum s-a exprimat poetul în public) pentru limba română, ca și respirația adâncă a evreului născut cu Abraham, Iacob, Moise, respirația din pustiul învins, dintre ruinele Templelor, din Noua Țară Veche, renăscută ca Pasărea Phoenix. Încă o culoare: culoarea combatantului în două războaie de apărare a Israelului, în lupta cu Amalek, oriunde se află. Poate un om cu atâtea calități să „intre în iarnă”? Shaul Carmel nu cunoaște iarna „leului” (Henric VIII), nici hibernarea ursului, el este mereu tânărul Moise al lui Michelangelo, care pare bătrân, dar nu este.

BORIS MARIAN

Hidon Tanah, ediția 2008

La 13 aprilie a.c. s-a desfășurat, la București, Hidon Tanah – Concursul de Tanah, pe țară. Premiul I a fost câștigat de Pusztai Emanuel (Arad) și Premiul II – de Serena Maschio (București). Interesul de care s-a bucurat în rândul tinerilor, exprimat prin numărul mare de participanți, raportat la numărul tineretului evreu din România, este încă un semn de revigorare a vieții noastre religioase.

Premiul special UNITER

Luni, 14 aprilie, în sala mare a Teatrului Național din București, a avut loc tradiționala Gală anuală a UNITER. Cu acest prilej ne-a făcut plăcere să aflăm că lui Aurel Storin, colaboratorul revistei noastre, i-a fost decernat Premiul Special al Senatului UNITER pentru Teatrul de Revistă. Publicăm alăturat cele „180 de secunde ale cuvântului” rostit de Aurel Storin cu acest prilej.

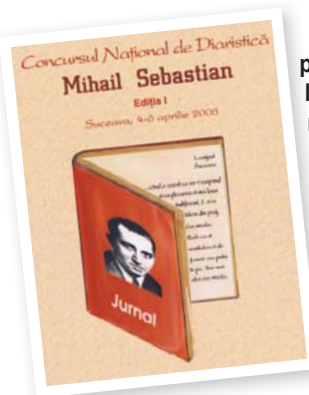
Stimate Doamne, Onorați Domni,
Fermecătoare Domnișoare,

Vreau să încep prin a mulțumi emoționat Senatului și Președintelui UNITER pentru premiul cu care au împovărat puținătatea ființei mele... Sigur că, până la urmă, revista este un gen „ușor”. Ușor de văzut, nu de făcut. Ușor de privit, nu de plivit. Ușor de ascultat, nu de premiat... De fapt, acesta este un teatru special, care seamănă cu orice fel de teatru, dar se deosebește de teatrul de orice fel... Constantin Tănase, inventatorul revistei românești moderne, L' Inventore, spunea odată că „nu există lucru ușor. Există numai un fel ușor de a privi lucrurile”. Mă simt solidar cu toți aceia dintre dumneavoastră care nu privesc „ușor” revista românească. Nu pot să nu vă mărturisesc cu umilință orgoliul meu când, exact acum 90 de zile, pe 14 ianuarie 2008, cu prilejul tezei de doctorat „Teatrul românesc de revistă. Dimensiunea literară”, pe care am susținut-o la Universitatea din București, mi-am dat seama că a fost pentru prima oară, în istoria sa de 135 de ani, când revista românească a intrat la Universitate. Ea s-a aflat atunci în atenția plină de rigoare academică și de subtilă competență a unor eminenti profesori universitari. Poate că numai și pentru acest lucru, efortul meu de aproape 50 de ani pe baricadele revistei românești, uneori cu mici victorii, alteori cu mari înfrângeri, s-a arătat a fi fost pe deplin justificat. Vreau să le mulțumesc prietenilor mei, care mi-au fost alături la rău, și mai ales la bine. În mod special le mulțumesc dușmanilor mei, care, fără să vrea, mi-au stimulat ambiția și orgoliul. N-aș fi putut trăi fără prieteni. Fără dușmani aș fi putut poate să trăiesc, dar viața mi s-ar fi părut mai searbădă și mai lipsită de sens. Oameni de teatru, iubiiți-vă dușmanii, ei sunt cei mai sinceri și mai inventivi dintre colegii noștri. Mă tem că, uneori, aș schimba fără să regret fățărnicia unui prieten, pentru sinceritatea unui dușman... Nu numai lumea joacă teatru, și teatrul se joacă de-a lumea...

Iar înainte de a epuiza cele 180 de secunde pe care le-am avut la dispoziție, nu pot să nu aduc omagiul meu nemăsurat artiștilor de revistă, aceluia care, de la Matei Milo până la Stela Popescu și Alexandru Arșinel, au făcut revista să existe și, nu de puține ori, să supraviețuiască. Artistul este cărămida cu care s-a clădit edificiul teatrului românesc de revistă. Fără acești minunați artiști, eu n-aș fi fost, astă-seară, aici. Le mulțumesc.

Aurel Storin, 14 aprilie 2008

Sebastian la Suceava

Neașteptate reverberații se mai produc în continuarea manifestărilor prilejuite, în 2007, de Centenarul nașterii celui ce a scris *Steaua fără nume*. Cea mai recentă este o inițiativă luată la Suceava, cu ecouri în zone din întreaga țară. Profesorii Anca Vieru și Gheorghe Cîrșian, din cadrul Catedrei de limba și literatura română a Colegiului Național „Petru Rareș”, au lansat, la început de an, proiectul unui concurs deschis elevilor

de liceu cu scop de a le testa interesul pentru experiența de viață și literară, așa cum s-au cristalizat în *Jurnalul* postum publicat, de natură să confirme multiplele înzestrări de sensibilitate și inteligență creatoare ale prozatorului și omului de teatru Mihail Sebastian.

Competiția s-a desfășurat pe două paliere: regulamentul de desfășurare lăsa la alegerea concurenților: fie să formuleze, într-un eseu, considerații cu privire la caracteristicile jurnalului ca specie literară, fie chiar să redacteze ei înșiși pagini de jurnal personal. Într-o primă fază, au sosit, pentru concurs, 553 de lucrări. Dintre acestea, juriul preliminar a selectat 20 de participanți pentru finala programată în prima săptămână din aprilie 2008. Este semnificativă proveniența competitorilor din cele mai variate centre școlare: București, Slatina, Pitești, Iași, Craiova, Piatra Neamț, Râmnicu Vâlcea, Târgoviște, Gura Humorului, Alexandria, Turnu-Severin, pe lângă Suceava, se înțelege.

Toți finaliștii, însoțiți de profesorii îndrumători, s-au întâlnit vineri, 4 aprilie, la festivitatea de deschidere a fazei supreme, printr-o manifestare găzduită de Casa de cultură orășenească. Numeroși elevi, cadre didactice și alți invitați au umplut amfiteatrul pus la dispoziție. Din partea organizatorilor, doamna prof. Daniela Dungeanu, directoare a Colegiului Național „Petru Rareș”, a salutat adunarea și a promis susținerea necesară pentru ca acest concurs să marcheze începutul unei rodnice tradiții. Pentru a caracteriza personalitatea lui Mihail Sebastian, a fost invitat istoricul literar Geo Șerban, recomandat de suita „Suplimentelor” speciale publicate timp de 8 luni de revista „Realitatea Evreiască”, prin care opinia publică actuală a putut lua act de numeroase texte ale scriitorului, recuperate din presa vremii sale. Despre aspecte identitare cristalizate în opera scriitorului a trasat fine disociații doamna prof. Angela Furtună. Au luat apoi cuvântul membrii juriului final – conf.univ.dr.Cornelia Mănicuță de la Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, flancată de literații Octavian Soviany, profesor la Colegiul Național „Mihai Eminescu”, București, și Paul Aretzu, profesor la Colegiul Național „Ioniță Asan”, Caracal – spre a aduce în discuție caracteristici ale jurnalelor și memoriilor apărute în ultimii ani, într-o viziune de ansamblu, extrem de profitabilă pentru cei ce se pregăteau, tocmai, să susțină proba definitivă a concursului. Această probă a avut loc sâmbătă, 5 aprilie, și s-a desfășurat în spațiile instituției școlare gazdă. După deliberări, juriul a decis o modalitate de a pune la încercare inventivitatea și pregătirea participanților, lăsând la latitudinea fiecăruia să opteze pentru o personalitate publică (ori erou literar) în numele căruia să redacteze trei zile de „Jurnal”. La o primă privire, subiectul putea deruta, dar după oarecare reflecție s-a dovedit incitant; oferind o

largă arie de mișcare, încât cineva mai îndrăzneț s-a simțit ispitit a se imagina, cu dezinvoltură, în însăși postura președintelui Băsescu. Altcineva l-a preferat, ca reper, pe Blidaru, din *De două mii de ani*. Oricum, memoria lui Sebastian a fost bine servită, printr-o simbioză de inteligență și sensibilitate, bine dozate. La orele după amiezii, când s-au făcut publice rezultatele, satisfacțiile și surprizele au alternat promițător. Marele premiu a revenit celei mai tinere concurente, abia în clasa a IX-a, a Colegiului Național „Mircea cel Bătrân” din Râmnicu Vâlcea. Sponsori de inimă au asigurat răsplata tuturor finaliștilor: cărți de la „Hasefer”, prin înțelegerea Federației Comunităților Evreiești din România, iar, în plus, pentru laureați, plicuri destul de consistente, oferite de sucursale locale ale unor bănci reputate, alături de câteva birouri notariale și de avocați.

La despărțire, toată lumea și-a luat rămas bun cu promisiunea revederii la o ediție cât mai apropiată a prolificului concurs „Mihail Sebastian”, în aceeași ambianță stimulantă de laborator creativ, asigurată de emulii suceveni ai scriitorului, celebrat la 100 de ani de la naștere. (Ș.C.)